

ШЫН

Совет Эвилелинниң Коммунистг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

1955
МАРТ
1
ВТОРНИК
№ 44 (3238)
Өртөө 20 коп.

Совет кижилериниң чангыс эп сеткилдиин болгаш улустарының тодаргай илерээшкини (1 арын).
Аныктарыны бүгү күштери СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шийтпирери күдесидире (2 арын).
Профессионал Эвилелериниң Бүгү-өлөөд Төп Чөвүлелиниң делегати (2 арын).
Н. Кремнев. — Чурт үлетпүрүн бүгү хемчеглер-биле хөгжүдөр (2 арын).

И. Базыр. — Болжотун ажылында четпестери уузуукар (2 арын).
А. Аржаалай. — Бөдөө Советтер болгаш колхозтарга туугу ажилы (2 арын).
С. Тушнов. — Малчыларның культурулу өгөдөзүн хандыра (3 арын).
Н. Калинин. — Чога ажаалга кассаларының дуазы (3 арын).
А. Калпунов. — Бюджет Совет Тыванын ажылчаны болгаш культура хөгжүдөзүнө бараан болуп турар (3 арын).

Былат-совет пайгаздын улуг чыгай тураскалының Порт-Артура салмышкыны (4 арын).
Совет чыактын февраль 18-те медгеленин дугайында даггык парлаанын бижип турары (4 арын).
Индияны президентини Прасадтын медгелени (4 арын).
«Улустар аразының черектеринде бүгүле чангыс болган чүдүдери үрөп турар» (4 арын).

Совет демократияның чаа көргүзүү

Февраль 27-де РСФСР-нин, Автономнуг республикаларының Дээди Советтеринге болгаш ажилчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтеринге сонгудалар болуп өрткөн. Ол хүн миллион-миллион совет кижилер боттарының хамааты хүдөлгө-лин күдесидир-биле сонгуда хааржаатарында кээп боттарының бадмылашкынын бергенер.

РСФСР-нин Дээди Советинге болгаш ажилчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтеринге сонгудалар кыскалар-даа ажык улуг патриоттук көдүрүшкүниң байдалында өрткөн болган бистин чүрүвүстүг улустарының бузулбас мораль-политиктиг чангыс-эенини, Коммунистг партияны болгаш оң Төп Комитетин, Совет чыактын долгандыр оларын сырый каттышканын күчүлүг көргүзүү болган.

Коммунистерниң болгаш партия кижигү эвестерин улусуу блогунга сырый каттыжин чычыккан бистин улусуу — ажилчылар, колхозчу тараачынар, артемяни, техниканын, культураның ажилдачылары — совет улустун шыныч оолдору болгаш кыстары, социалистг Төрөөн чүрттүн алдырың патриоттары дээр боттарының бадмылашкыны чангыс эп сеткилдиг бергенер.

Бистин областың ажилчы чоннары февраль 27-нин хүнү — бүгү улустун байыр-лаанын хүнүн Тыванын социалистг өгөдөгө тургустунган улуг-улуг чаартыгаларының чедишкенин-биле медгелдөөн. Шаанда өргөшөө чок чоран тывалар ач күчүлүг социалистг күрөшүн күртү өргөдүн хамаатары болган. Аас-кежиктиг амырлардын чоргааралын изерткен чыгык сеестерин сонгудалда, хүндүл чок чугаалаан бөллетенин-биле бижип турганар.

Чөө-Хемчик районуң Калинин атыг колхозта сонгуда үчүстөү бадмылашкыны эртегиниң чедип шакта дооскан. Бир дугаарында колхоз фермында 18 харлыг оюк сонгучу Сержинжа бадмылаан. Ачы чугалаан болза:

«Мен сонгудаларга бир дугаарында бадмыл тур мен. РСФСР-нин Дээди Советинге болгаш ажилчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтериниң депутаттарына кандидаттар дээр бадмыл тур мен. Во хүндере мейле оналгык инженерлер 16 инек төрөөн, оларын бызгалары мейди ажаап алган мен. СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шийтпирерин амырларга күдесидир дээр ач-даа улам кызылжамай амырларынмын хүдөшүн тур мен.

Тогуз районуң ажилчы чоннары сонгудалар хүндөү политиктиг улуг көдүрүштүк-биле ужурашканар. Эртегиниң дос шакта районуң бүгү сонгучуларының 90 хузуу бадмылаан. Районуң «Май 1» колхозунуң колхозчуу 80 харлыг Мөндүмениң чугалааны болза:

«Төбүлүн араартыр шаанда кыскалар чурттал чоранан билер бис. Совет өргөчүлүг бисте аай-кежикти берген. Бистин «Май 1» колхозунуң Ильяичиниң лампазы чырыптын турар. Кызыл намында колхозга өөрүшүлүг, аас-кежиктиг чурттал олур мен. Партия болган Чыгак бистиниң дугайында үрүчүлү саяш салын турар.

Ол районуң «Совет Тыва» колхозунуң тудуужулары сонгудалар хүндөү улукштур 302 кубометр туугу мыжын белеткээр хүдөлгө алган, 320 кубометр кыдыр күүсеткен.

Сонгудалар хүндөү областың төү — Кызыл хоорайның хей-хей үчүстөрүн-биле чон карангы имитивен-не өгөлөп чорун турган. Кызылды эсеки кооператив үчүстөүгү бадмылашкын эрте доозулган. 18 харлыг сонгучу эш Колупиничиниң чугалааны:

«Сонгуур өргөдүг болганым мейле улуг аас-кежик-дир. Мен бир-ле дугаарында бистин улуг Төрөөн чүрүвүстүг шыныч оолдар, кыстары дээр бадмыл тур мен. Чоннуң аас-кежик дээр, коммунизм дээр бадмыл тур мен. База оон инай хоорайның электрияжидгелени сайырадыр, тудуун калбарыр дугайында чагыларын сонгучулар берип турган.

Сонгудалар болза, Коммунистг партияның Төп Комитетиниң январь Пленумунун шийтпирерин совет улус улуг сорук киришкени-биле хүдөөп алган күдө-лини өгөлөшкөндө үялде болуп өрткөн. Чер болган мал ажылының улам инай көдүрүштүгү талазы-биле Пленумунун айткан хемчегтери чокта чаа болуп өрткөн ССР-нин Дээди Советиниң сессиязында хүдөөп алган 1955 жылда ССР-нин Күрүнө бөлүмдөниң тодаргай илерээшкенин алган. Бистин чүрүвүстүг

Совет кижилерниң чангыс эп-сеткилдииниң болгаш улустарның найыралының тодаргай илерээшкини

Коммунистг партия дээр, совет эрге-чагырга дээр!

Организаствы чорук

Кызыл хоорайның Заверный № 15 сонгудалар үчүстөүгү сонгучулар өөрүшкүлү-биле чыгып кээп турганар. Эртегиниң 6 шакта сонгудалар комсомол-ның даргазы эш Г. М. Сагалков сонгудалар комсомолуның составы бүрүн олурткан турда, бадмылашкын бөориче сонгучулары чалаан.

Бир дугаарында 75 харлыг А. П. Талх донова, ажилчы сонгучу А. А. Сингеев олар бадмылаан.

Элөөн каш сонгудалар бөллетенин-биле коммунистерниң болгаш партия кижигү эвестерин блогунун кандыды дээр, төрөөн партия дээр, чоннуң эң эки оолдары, кыстары дээр бадмылаан — деп бижилдер хей болган. Бадмылашкын күндүктүн 3 шакта бүрүн доозулган.

Патриоттук көдүрүшкүн

СЭКП. (Телефон-биле). Сүт-Хөл районуң он сонгуда үчүстөрүн-биле 6 сонгудалар үчүстөрүн-биле даңгыг кирген сонгучулар эртегиниң он шакта чус хуу бадмылаан турган. Оларын шийте Тен-Хоанш, Кызыл-Тайга, Хер-Тайга үчүстөрүн-биле, сонгучулар боттарының хүндүлүг хүдөлгөлерин эртегиниң ес шакта күүсеткенер.

Эртегиниң 10 шакта районуң бүгү сонгучуларының 96 хузуу боттарының бадмылашкынын бергенер. Ичангаш ала боттарының организастыг болгаш белин иденейлг чоруну көргүскенер. Коммунистг партияга болгаш Совет чыакка боттарының кымыгаар чок берилгени совет кижилер боттарының күш-ажылы чедишкени-биле көргүтүп турарлар. Чижээ, Киров атыг колхозтуң туугу мыжы белеткен турар колхозчулары сонгудалар хүндөү чедир 1372 кубометр мыжы белеткөөн болган оон шийтеден 300 кубометр мыжы туугу шөлүдө өөрүтүп алган. Мыш белеткелдине 45 алыгы 67 кижи кызылжамай чоруну көргүтүп турарлар.

Колхозчу амыдырал дээр

ЧАА-ХӨД. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районуң ажилчы чоннары боттарының организастыг чорун болгаш Төрөөн чүртүгө берилгени чорун сонгудалар хүндөү көргүскенер. Бадмылашкын өгөлөн соонда ийн-ле шак болгонда, тодаргайларга эртегиниң ес шакта Мээс, Хереме болган Кежээ үчүстөрүнүң сонгучулары боттарының хүдөлгөлерин улуг көдүрүштүк-биле күүсеткенер.

Кежээ сонгудалар үчүстөүгү эң мурап бадмылашкынын бираап, чеден харым Сергек арак болуунуң бадмылашкынын берген, мынча дээр:

«Мен колхозчу чагай амыдырал дээр, чырык чагай чуртталга дээр бистин эң эки оолдар, кыстарымын сонгудум — деп улуг хей-аыгы чугалаан.

Тывага бирги дээди өөрдөгө чери — башкы институтунуң бажылында февраль 27-ле улуг көдүрүштүгүнүң хүн болган. Мында Кызылдың типограф сонгудалар үчүстөү. Сонгудалар үчүстөүгү деңгээлинде культура албан черлери, өөрдөгө черлери мөөңдетинген. Мында башкы институт, кээзе азыл-агый техникуму, № 2 болган № 7 ортумак школалар, област типографиясы, чурт шийткелениң музейи бар.

Эртегиниң алыз шак четпөөдө-ле бадмылашкын болуп черге институтун бажынычче типографияның ажилчынары, институтуң болгаш башкы училыциниң студенттери, № 2 школаның үстүк классларының өөреничтери, үчүстөүгү деңгээлинде чурттал турар ажилчылар, албан-хаалчылар, өг-бүлө эелери боттарының бадмылашкынын бөориче организастыг болгаш белин көдүрүштүк чорун турганар. Баштайгы бадмылашкынын аразында 83 харлыг Бражинкова, эң баштай бадмыл турар студент И. Семкина болган эскелер-даа бар.

Сонгучулар боттарының бадмылаш-

кынынын Коммунистг партияны болгаш совет улустун шыныч оолдору дээр бергенер. СЭКП Кызыл хоорайнуң бирги секретары эш Анкудиновту РСФСР-нин Дээди Советиниң депутаттыгына, область Советиниң күүскөмунуң даргазы эш Чижанын, революция үезинде Тывага чоруп турган партизан отрядынын удурткучу эш Кочетовту, область типографиянын кадржаан ажилчыны эш Бадмын, «Тыва туугу» трестиниң инженер эш Трещенкову чер-чер Советтериниң депутаттарына сонгучулар бадмылаан.

Коммунистерниң болгаш партия кижигү эвестерин бузулбас блогунуң кандыктары дээр сонгучулар бадмылаан. Коммунистг партияга, социалистг Төрөөн чүртүгүгү кымыгаар чок мынашкымын болгаш берилгенин илереткенер. Сонгучуларыны эң мынашкымын болгаш берилгенин сонгуда бөллетенин-биле бижилелерин көрүп болуур. Бөллетенин-биле мыныг доктар бар: «Коммунистг партия дээр!», «Совет эрге-чагырга дээр!», «Тайбын дээр!», «Урууларын аас-кежик дээр!».

Совет Конституцияны тугунун адаа-биле, совет демократияны тиилелгези дээр!

Февраль айның сөөлүгү хүндөү эртегиниң сөөк агаары туман тыртышкан турган. Эртегиниң 5 шак ажып турда сонгучулар транспорттун № 4 сонгудалар үчүстөүгүна көэл өгөлөн.

Сонгучуларынын аразында бадмыл кыраан кырганнар болган бир-ле дугаарында бадмылар деп турар аныктар-даа, бүдүрүлгени мурнаачылары болган өрткөн ажилдачылары-даа, өөрдөгө черлериниң сүртүлүшкүлү-даа бар. Олар холдохтарында четкичпеле, катты-хөлгү мөрүн турганар.

Кижилер бүрүтүгүн аразында өөрүшкү күл турган. Олар ол хүн бистин улуг Төрөөн чүрүвүстүгү улам инай чекетелин-биле дээр, совет улустун калдырын ажилчы шыгыларын төлөткү оолдар болгаш кыстары дээр боттарының бадмылашкынын бөөр дээр белгеленер.

Эртегиниң дик 6 шак турда № 4 сонгудалар үчүстөүгү сонгуда комсомолуның даргазы эш Янатов сонгучуларга бүгү улустун байырамын хүнүн хол-баштыр байыр чедиргеш, оларын бадмылашкыны чалаан. Бир дугаарында Кызылдың автотранспорт конторының чөдөөчү эш Пермяков болууну бадмылашкынын берген. Ол сонгудаларга алдар кыдыр бүдүрүлгениң февраль планын февраль 25-те хуусаа бетиңе күүсеткен, 200 литр бензинни камнап алган.

Оң соонда хоочун партизан, 84 харлыг Гурьян Иванович Доржун бадмылаан. Хамааты дайымын чыдырында Гурьян Иванаович Шегалиниң партизан отря-

дынга тулчу чоран. Тываны ас дөөрбөчкөлүндө хостарынын хөрөөңө өң иденейлг көрүшкөн. Ол, Тывага Кочетовтун өрес-илин, партизанарының бир бөлүгүн командирин турган. Турган Кызыл болган Атамановка (амгы Кочетов туугу) ас дөөрбөчкөлүн чыла шаарына оон командирин бөлүк партизанары боттарының өрес-илинми көргүскенер.

Гурьян Иванаович ам пенсионер. Ол болууну бөллетенин сонгуда хааржаанче сун турган, мынча деп чугалаан: «Мен болуунуң бадмылашкымын совет улустун эң эки оолдар болгаш кыстары дээр берип тур мен. Бистин социалистг Төрөөн чүрүвүстүгү чекетелин-биле болган совет улустун аас-кежик дээр мөгаг чок ажилдаары оларга иденеиң». Хоочун партизананын соонда 87 харлыг Егор Алексеевич Зубков болуунуң бадмылашкынын берген.

Оларын соонда Кызылдың кээзе ажалдагы техникумунуң студентиза комсомолчу Юрий Бочкарев бадмылашкынын берген. Ол чокта чад 18 хар харлаан Юрий Бочкарев ааз өренир эргени берген Совет Конституцияны бадмылашкын берген бир-ле дугаарында ол хүн ажылдап өгөлөн. Ол болууну баштайгы бадмылашкынын Төрөөн чүрүвүстүгү чагай чорун дээр, совет оолдар болган кыстарынын аас-кежик дээр берген. Сонгучулар Россия Федерациянын судде демдөөн чуртап чидиг кымык хылың-биле шап каан сонгуда хааржаактарыңче уулабас агым-биле шуужун турал.

Кызылдың № 3 сонгудалар үчүстөүгү. Хоорайның өл-бө кудумчуларында сонгучулар шуужуп көөл-ле турганар. № 9 школаның делгем залында он-он кижилер эртегиниң 5 шакта-ла четкелеп келгенер. Оларын аразында ажилчылар, элөөд школалычлар, өг-бүлө эелери болган эскелер-даа бар.

Алды шак. Совет Эвилелиниң гимназия радио ырадыны доозары-биле үчүстөүгү сонгуда комсомолуның даргазы эш Софронов сонгучуларга байыр чедиргеш, бадмылариче чалаан. Бир дугаарында 68 харлыг Болжулак Делгер ирей, эң-не баштай бадмыл турар анык сонгучу Валд Ламажын, 8 урууларын илеп, бижик эелди Демирев, АТК-нын ажилдачы Майла Соловьев, мураакчы дашчы Ооржан Койбуу өл-бө мезгилдеги училыцинин өөрениччи эш Сенээжин болган эскелер-даа бөллетенин-биле улаштыр алды турганар. Эш Соловьев бөллетенин-биле урнах салын кирип турган мынча дээр:

«Штер, бөгүн мен, бистин Төрөөн чүрүвүстүгү эң эки оолдар болгаш кыстары дээр, база бүгү делегейге тайбың дээр бадмылашкымын берип тур мен.

Кижилер бүрүтүгүн өөрүштүгү чоргааралы оларын ары-шырайларында тодаргай илереп турган. Бадмылашкынын четкипей маанай хей-хей сонгучулар көрүштүк деритинген улуг-делгем өрөздү дала берген. Дүшкө чедир беани сонгучуларынын 90 амыг хузуу бадмылаан э 4 шакта бадмылашкын бүрүн доозулган.

Байырдалдыг хүн

Эртегиниң 6 шак чедип чорда, сонгуда үчүстөүгү даргазы эш Бадрашин сонгучуларга байыр чедирип чүвө чугалааш, оларын бадмылариче чалаан. Сонгучулар улук чок шуужуп көөл-ле турганар. Эртегиниң 8 шак үезинде сонгучуларының колдуу бадмыл каалаан.

Бадмылашкынын түнелти коммунистерни болгаш партия кижигү эвестерини блогунуң тиилелгенин чайынаңач көргүзүү болган. Сонгучулар РСФСР-нин Дээди Советиниң депутаттыг кандидаты эш Анкудиновту, область Советиниң депутаттыг кандидаты эш Волосниковту, хоорай Советиниң депутаттыга эш Яковлевани дээр боттарының бадмылашкынын бир эп-сеткилдиг бергенер.

Бөллетенин-биле «Төрөөн Коммунистг партияны дээр бадмылаан», «Совет эрге-чагырга дээр бадмылаан», «Тайбың дээр бадмылаан» деп, сонгучулар бижигилеп каан болган. Ол болза совет кижилерин Коммунистг партияга, совет эрге-чагыргага кымыгаар чок мынашкымын болган берилгенин херечилеп турар.

Ыраккы Токуда

ТООРА-ХЕМ. (Радио биле). РСФСР-нин Дээди Советинге болгаш чер-чер Советтеринге сонгудаларга Тогуз районуң сонгучулары улуг патриоттук көргүскенер. Эртегиниң 9 шакта сонгучуларының 90 чымыг хузуу коммунистерни болгаш партия кижигү эвестерин блогунуң кандидатары дээр бадмылашкынын бергенер.

«Май 1» ведө ажил-агый артелиниң колхозчулары сонгуда үчүстөүгү эртегиниң 5 шакта чедип келген турганар. Бадмылашкын 6 шакта өгөлөн. Бир дугаарында 80 харлыг Мөндүме ирей бөллетенин алган, сонгуда хааржаанче чед берген. Оң чугалааны болза:

«Бистер беш чыл мурунда чадыр өгөдөгө чурттал чордувус. Ам колхозчу бай-ла амырлардыг алардыны. Колхозчу сурувус сайырап тур. Илчичиниң амынзы хып тур. Индыг чагай амырлардыг бистере Совет эрге-чагырга берген. Ичангаш коммунистерни болгаш партия кижигү эвестерин бузулбас блогунуң кандидатары дээр бадмылашкымын беренин.

Колхозчулар сонгудалар хүндү күш-ажылы чедишкенин-биле утазы. «Совет Тыва» колхозтун тудуужулары сонгуда мурунчу социалистг чырыктын күргөн турганар. 302 кубометр туугу мыжын белеткээр хүдөлгө алган, а херек кырында 320 кубометрин белеткөөн.

Челябинскиде операның болгаш балеттин чаа театры

ЧЕЛЯБИНСК. Февраль 24-те Челябинскиге күрүнө комсомолу бөлгаш балет театрының чаа бажынын хүдөөп аларының астыгына ат салган.

Чаа театр хоорайның төп шедериниң бирөөсүндө, Мазо хемичи чогулдуг турар. Бажынын кол муруну талазы улуг скульптураларың болгаш урай-шевер баральветтеринг сее колонналыг портреты биле каастатылган.

Театрын бажында 200 хыр өрөздөр — 1200 олуттук көрүктөр залы, делегем фойе, делегем болгаш репетиция залдары, гостиница бар. Театрын төлөвилелин архитектор Н. Бурунов кылган. (СЭТА).

РСФСР-нин Дээди Советинге болгаш ажилчы чоннарың депуаттарының чер-чер Советтеринге сонгудаларының хүнү — февраль 27-де Кызылдың № 4 сонгудалар үчүстөүгүна хей-хей сонгучулар үчүстөүгүна кээп бадмылашкынын бергенер. Оларын аразында С. К. Кочетовтун партизан отрядынын киржикчилериниң бирээзи Виталий Евгеньевич Соловьев бар.

Чурунта: Соловьевтерниң өг-бүлөзи. Солагай талазындан он таланыч — Соловьева Феактиста Варламовна, Соловьева Зоя Максимовна, Соловьев Афанасий Витальевич болгаш Соловьев Виталий Евгеньевич оларның бадмылап-турары.

Фото С. Феактистуу.

Аныяктарың, бугу күштерин СЭКП ТК-ның, январь Пленумунуң, шийтпирлерин кууседиринче!
ВЛКСМ Төп Комитетинин Пленуму

ВЛКСМ Төп Комитетинин чаа бодуп эртен Пленуму «Мал ажылының продуктулары бугу бугулер дугайында» СЭКП ТК-ның Пленумунун доктаалы кууседиринче комсомол организацияларының кыргызияны дугайында айтырыгы чуулаажып берген. Ол айтыр талазы-биле илеткеди ВЛКСМ ТК-ның секретары ш А. Н. Шегелин кылган.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунун доктаалы болган СССР-нин Дээди Советинин ийги сессиясынын шийтпирлерин Пленумунун жарыячылары иши-биле дет-вонер.

Бедэ ажил-агыйны улам инай хөгжү-дер талазы-биле партиянын төөгүлү шийтпирлерин амдырыга боттандырар дөш бугу совет улус-биле кады комсомолчулар болган аныяктар идеяйилг ажилды турар дөшүн ВЛКСМ ТК-ның Пленуму демделген. Коммунист партияны кыргызиянын бугулар 1954 чылда куу болган куурукчулар чегерин шийтеди алдыңчы 100 муң ажур оодар болган кыстар чорупкан. Комсомол организацияларын СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунун доктаалы куусеттишкан, мал ажылына 200 муң хире оодар, кыстары чоруткан. Элези тай областарың комсомолчулары болган аныяктарын инитинин малыга кемпер белетиринде, кууруганың белис дүжүттерин эстуринге идеяйилг кырышкан. Уестир бугуларын дөш болган тугуларың аныяктары кады ажы-агыйга хергелер чыгыштарың челишкангиттүсүдү дөш демиселди турар.

Оод-биле хергелештир колхозтарың, МТС-терин, совхозтарың комсомол организациялары, комсомолдун райкомна-ры, обкомнары, крайкомнары болган ая, ледешкен республикаларың ЛКСМ ТК-лары кезде ажил-агыйны улам инайгы хөгжүдөш дөш демиселге комсомол организацияларыңнын ролун беддериниз дугайың, социалист чарыкка кады аныяктарын хандың киреринин, аныяктарын инитининин болган уелет алышкынынын хөгжүдөш болган дөшүн СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунун айтканынын оожу кууседип турарын Пленум демделген. Комсомол организациялары мадың продуктулуу беддер болган баш саңы эстурер дөш демиселди талазы-биле партия болган дөш ажил-агыйн организацияга кышкыл куу-лаажып, чакты анык малчынар, оод иштөө ВЛКСМ-нин кежигүчери-даа боттарың хуулажылың тоочка чок көрүп, ажилга чакы хергелештир бол-ту турарың фактыларын аныяктарың оттууда кышкыл беддериниз турар.

Чурига таразы болган мал ажылының продуктуларын бугулерин улам инай хөгжүдү талазы-биле СЭКП ТК-ның Пленумунун салган соругаларын партияның даңыкы онаалгачы кылдып көргөш, ВЛКСМ ТК-ның Пленуму комсомол организацияларың бирги чегерин соругаң комсомолчуларың, бугу аныяктарың күштерин СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шийтпирлерин боттандырыңга

идеяйилг киржиринче кеңсизери болуп деп бодунг шийтпиринде айтыган.

Комсомолдун бугу организацияларыга СЭКП ТК-ның Пленумунун доктаалы өөрини чорукту организацияларың, таразы болган мал ажылының продуктулары бугулерин хөгжүдү дөш демиселге киржиге аныяктарың аң чууга хуулаажып болуп дөшүн оларга тайлабыр-лаарын ВЛКСМ ТК-ның Пленуму сүмөл-дөн. ВЛКСМ кежигүчериң хуулаажып болза күш-ажылы, СЭКП ТК-ның Пленумунун салган соругаларын боттандырар талазы-биле бугу аныяктарга үлгөргө-жөтү болуру болуп.

Комсомол организациялары болза бедэ-ния бугу аныяктарын бугу шөдөргө та-ряа кууруларыңнын дүжүттүң беддери дөш, чер ажылының бедде кууругу дөш, дүжүттүң чадирин ууулары дөш демиселге мобилизааа хуулаажып. Комсомол организациялары эки турачыларың — ооларың болган кыстарын инитинде 112 муңдан азыш эквс кыжын куу болган куурукчулар чегерин шийтеди алдыңкы районнарыңга ажилче эң чооку үенин инитинде ийиш тышкан, чорудар журугу.

Колхозтарың, МТС-терин, совхозта-рын комсомол организацияларының, комсомол райкомнарың, обкомнарың, крайкомнарың, өкмөттөрүң рес-публикаларың ЛКСМ ТК-ларың болган ВЛКСМ ТК-ның эң даңык ажил-хер-ктериниз бирээң чуа дөшө чурттуң бугу районнарыңга кууруга тарып эстурери-нин талазы-биле СЭКП ТК-ның Пленумунун салган соругаларын боттандырыңга партия болган совет органдарга бугу кемчеглер-биле дуулаажыры болуп деп Пленумун доктаалың чуулаажып турар. Колхозтарың, МТС-терин болган совхоз-тарың комсомол организациялары колхозтарың баштаар чегери-биле болган совхозтарың ууругуларың-биле дүжү-түп турган кууруга тарып эстурериң талазы-биле чакы тарыптага чедир аныяктар эвендарын тургузарың; куу-руга тарырыңга эки чер участоктарың туслайлап берин чедип алырын орада-жырың; ол участкараже добрешелер сеөртүрү аман эгелел организациялары; кууруга тарып эстурериң эң шө дүжү-түпүң кабыла-биле беддериниз оларга сүмөл-дөн. Дөрбөгүн-улаңчак тарыптага хергелеш сакчаларың ей-шаан-да чартып дерип болган септен турары-ңче сагыш саңыр. Комсомол организация-лары кууруга тарып аларын чер болган дөрбөгүн-улаңчак арга-биле чоруткан турарын чедип алырын орадажып жу-ругу.

Чакы тарыптага чедир артык үениң инитинде колхозтар баштаар чегери-биле болган бедэ ажил-агыйның тускай ар-темиалери-биле кады кууруга тарып эстурериң агроэкономикага аныяктар эвендарың эвеночуларың болган кежигүчериң өөрелдегиин организация-лары өржөк чууга. Болгумериң тур-гузырың, бедделериң, лекцияларың, илет-келериң, кезде ажил-агыйның мурак-чылары-биле болган тускай артемиале-ри-биле жууражышыңнынын чоруда-

рын, куурутарың, плакаттарың парлап үндүрерин, кууруга тарып эстурериң дугайын аныяктар солунарың болган сеткүүдериң армынарыңа бижити турарын Пленум сүмөл-дөн. Кууруга тарып эстурериң агроэкономика өөренириң үлгөргө-жөтү комсомол активи көртүгөр журугу.

Кууруганың бедде дүжүттүң беддери болган эстурери дөш районна-рын комсомол организацияларың болган аныяктар эвендарың чарыкын организацияларың комсомолдун обкомна-рыңга, крайкомнарыңга, өкмөттөргө рес-публикаларың ЛКСМ ТК-ларыңга сү-мөл-дөн.

Комсомол организациялары мадың бы-жыг чөм сугурун тургузар дөш демиселге, мал кажааларың болган силос тууду-галарын туудукутуңга, мал ажылында хөй күш үчүр аныяктарын мобилизаа-рыңга комсомолчуларың болган аныяк-тарың идеяйилг киржигелеш ханды-рар херек. Комсомолчуларың болган аны-яктарын фермаляраже чорудар талазы-биле ажилды үргүчүлери; эң-не белеткеди комсомолчуларың колхозтарың болган совхозтарың ферма эрелечилериңге сү-мөл-дөн өржөк чууга.

Бедэ аныяктарың ортузунга политик-массалың ажилды күштериниз, аныяк-тарың ортузунга зоотехникт билиргей-лиц пропатагызың калбартырың, лек-цияларың, илеткелериң үргүчү кылг-ыларың, мал ажылың айтырганыңнын талазы-биле кино-чурктар көртүгөр чо-рукту организацияларың; мал ажылың ферма бүрүзүнге политиканың болган бедэ ажил-агыйның литературалың, пла-каттарың, солундарың, сеткүүдериң болган радио-лук кызы будуң бар болуп чорукту чедип алырын орадажырың Пленум комсомол организацияларыңга дааскан.

ВЛКСМ Төп Комитетин комсомолчулар болган аныяктар боттарының инити-назы болган эгелешкенирин илериңди, СЭКП ТК-ның Пленумунун салган соругаларын Совет Эвилелдин Коммунист партияның уурутуулазы-биле бистин уурутуулазы челишкениң күштеринге, бистин Терзон чуртувустун ажилчы чо-нарың чагай байдалың чаа көдүр-лүүшүнүң хандырыңга дуулаар чуа аларың ажил-херекти эгелечилери бо-луп дөшүнүң бугуларын илериңде.

Комсомол документаларын содуур дугай-ында ВЛКСМ ТК-ның секретары ш В. И. Кочемасовту илеткеди Пленумун киржикчилери даңыкан болган чуулаа-жып берген. Комсомол документаларың — комсомол билеттериниз болган үчүт карточкаларыңнын солунукутуң 1956 чылдың январь 1-ден эгелеш 1957 чылдың январь 1-ге чедир үенин ишти-де чорударын Пленум шийтпирде.

Малчынар ортузунда суртал ажылы

Кызыл райондун «Баян-Хем» колхоз (даргазы ш Норбу, инда партия эге организациясынын секретары ш Шаравин) мал ажылына жуу кичээгейи салып турар.

Колхоз баштаар чери малчынарың идик-хөй, олар маш болган чырыкты-биле бүтүн хандырган. Бо чылың малчы-нар бүрүгү «Шы» содуру чуугың салган болган дага чурттан турар мал-чынарга солунарың озаддашың чокка чедирип турары-биле депутат Салчак Матпаң тургускан. Эң Матпаң недөла саңың-да-ла чөа солунарың малчынарга чед-рип берип, чакыны нөмчү билебс мал-чынарга мытыр нөмчүлганы чорудуу турар.

Ол шыкш малчынар ортузунга сур-таал болган кууруга-массалың ажилда-рын калбартыры-биле колхозта комсомол эге организациясынын секретары ш Апы-найка баштаган 12 кижи киржикчилег тускай кууруга бригадалың чокка чөа организациястан тургускан. Ол бригада мал-чынарга чууга хергелештир баранаар-нын ийи шапакты айтар-биле сеөртүң чедирип сандыган турар.

Кууруга бригадасы малчынар орту-зунга концерт үндүрүп, лекция, беседа, эрестиг күүседип, оларын Баян-Колд-ные фермазың болган еске-даа чөа хер-ге көртүскөн концерттерин малчынар жуу чөа сугурула-биле көргөшөр.

В. ДАВА.

Профессионал Эвилелдеринин Бүгү-эвилел Төп Чөвүлелиниң медеглели

Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелинин бирозу 1955 чылдын январьда Вена хоорайга болган бодунг хуурамыга бугу-ле ая-сеткелди кыжыларын тура-соруун болган күөл-чүткүлери илериңишкан, чаа дайының белеткелиге болган атом-нуг чөсөкти ажылаарының кыжыны-кыныңга ууру тайбыны камгааар деп кыйгырылгы база массалың уурулаа-жыны оң чөсөккө бугу-ле ууруларын ууурау болган ошу бүдүрерин сосадыр деп негелдеди кыйгырыгы улауларга үндүргөн.

Профессионал Эвилелдеринин Бүгү-эви-лел Төп Чөвүлели СССР-нин 47 миллион ажилчыларынын болган албан-хаакчы-ларының мурунган Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелинин атомнуг дайының белеткелиге ууру чер бөкүрөзүң бугу чурттарының улауларының үндөш эр-гелешкени болган күөл-чүткүлериңге таарып турар Кыйгырынын бүрү-зүң дөш болган иши-биле чүдүлү-түп тур.

Чаа дайының кыжыныкыныңга ууру тайбы болган улаулар аралыга майра-ды дөш идеяйилг демиселди чорударың совет кижилер боттарының идыктың хуулаажы кылдып санап турарлар.

Совет улус социалист Ала-чуртуун чагай байдалыңга таарыштыр тайбың январь-ажылы кылып турар. СЭКП ТК-ның Пленумунун болган СССР-нин Дээди Советинин айгы сессиясынын улус ажил-агыйн болган ажилчы чононарың чагай байдалың улам инай көдүреринче уланган төөгүлү шийтпирлерин-биле со-рук кирген бистин чуртувустун ажилчың агымы бугу-ле чаа-чаа күш-ажылы эрес-мадылгы чоруктары кылып турар. Бешка беш чөк планын хуууаа бө-тиңде күүсөдир социалист экономика-нын үндөшүнүнүн үндөшүн — аар ип-

дустрианы улам инай быжылаар, совет кижилерин амдыралың улам-на өсө-жөтү кызыр деп бистин тайбынга мыакшымың улаууууестун күөл-чүткү-лери шаж мыды.

СССР-нин Профессионал Эвилелери чөсөктөшкенинини кызырар дөш, атомнуг болган водородтук чөсөктери бүтүн хоругдаар база кижиниң геининиң кайтамчык ууру ажилчынымы — атом-нуг өнөрчиге — өлүмүг болган үргөдөш-кениң үнөр дөш болбай, хари кижиге ажилгы кылдыр уланган турарын чед-ип алыр дөш чайгылыш чөк шыңчы демиселди чорудуу Совет чөсөккө тайбынга мыакшымың дамыкы политиканы иши-биле деткип турар.

Делегейин агресция бөдүлтери уу-зулары тура-соруңга чөсүтүр чаа дай-ының, мурунудагы канлы-лаа дайыга көөрдө эң аар-берге хергелештир чедирип болуг дөг атомнуг дайының чажыды-биле белеткен турурын совет кижилер тайбы-ның бугу-ле талаажылары-биле бир дем-ей база-ла сагыш амыр көрүп шыдавыс.

Атомнуг дайының планнарың чөа-ды кызыр дугайында агресция Соци-алистик эвилелдин Чөвүлелинин чөк-кө чөагы шийтпире бистин чуртувустун ажилчы чононары дүрүзүң болган кел-денешкени-биле уткан. АКШ-тын болган еске-даа империалист күрүчөри-ниң агресция бөдүлтеринин дегелиниң ийги дайының чыдырында бугу Евро-пада далай дөг ханың төп, муң-муң хоорайлары болган суурулары үргөдөш, миллион-миллион кижилерин амы-тынын чөк кылган барыш-терман милитарист-териниң холуңга өлүмүг атомнуг чөсөккө тышсы бөөр боданың совет кижилер база көөр хөнө чөк чөру-биле уткан.

Иччалажок ам тайбының күштери дайының күштеринде артык күчүгүт.

Чурт үлетпүрүн бугу хемчеглер-биле хөгжүдөр

Улаустан хергедел чүдүлериң бүдүрүп үндүрерин чөоку ий-чү чыдыраың дүргүзүң да дөш көшүдөриңиз болган кызылдарың шынарың өкиде-риниң, артемиалерин база азым-бүрү чүдүлөр кызыр мастерлаарының ажил-чын өкидериниз чууга соругаларын Коммунист партия болган Совет чөсөккө чурт үлетпүрүн ажилчы чөсөккө мурунунга салган.

Бо соруганы амдыралга челишкениң боттандырының өржөк чууга бугу аргалары бистин областын чурт үлет-пүрүңе бар. Чурт үлетпүрүн бугулар-гелери 1954 чылда инити продукция бү-дүрүп үндүрериң 1953 чылдаазы-биле дөшөйлөргө оон 11,5 хуу көвүткөгөн: ол үениң дүргүзүңда туууру бугуларга 26,5 хуу, чуугай—20,6, дилген материал-ла — 83,5 хуу өскөн. Иччалажок чурт үлет-пүрүн инити продукция бугуларга ин-ди планың 1954 чылда чүгө 98 хуу күтүсеткен. Бо факт чурт үлетпүрүн ажилчында ууру чөсөккө тодогарай хө-рөчлөн турар.

Бүдүрүлгени калбартырының, кылы-гыры шынары беддериниз болган оон асоортиментал калбартырың соруга-зың челишкениң шийтпирде чурт үлет-пүрүн ажилчылары бугуларга инити шынары мобилизаа-таар журугу. Күш-ажылың бугуларга ин-ди беддеринге чууга журу-дуулаажы болуп турар ишти ки кууруларыңнын бирээң болза, бүдүрүлгөргө күш-ажы-лың механизацияны беддери болуп. Эр-тен чылың областын чурт үлетпүрү бо-дунда бар дерилгелери болган метаниз-мериниз чууга 25—35 хуууң ажылаан, а чакмы дерилгелер сэлдарада чыч чы-ды-биле азыа чымы, ажылаага кирбей турар.

Чижээ, Тураниң үлетпүр комбинатында Фрееринг болган маш хаарыдаар станоктар бар-даа болза, ошу ажилгада килрбөс, циркулярлың кире чыч дүргү-зүңда чууга 2,5 кубометр маш дилген. Чөдөшкени болган Шаган-Арының үлетпүр комбинатында туууру кызыр «Колхозный» деп пресстер анаа туруп ту-

рар. Шаган-Арының райүлетпүр ком-бинаты прессти бешиң чадаарда тургуу-п албаан. Иччаарга бо райүлетпүр комби-наттары туууру механизастаан арга-биле кылып болуп турбуге ошу хол-биле кылып турары канчал-даа таарышкан. Механизациянын беддери бо хире куду турда күш-ажылың бугуларга инити бед-дер, продукцияны бөт-үөнүн чингед-ир, оон шынарың өкидер дугайында чууга хооуң азыашкын болуру билин-гир.

Областың чурт үлетпүр эрелели (ва-чалыңгы эш Товариштай, кол иженири эш Ибуульков) бо талазы-биле шышпен ажилдан турар. Моон харазы-биле кол ижениер эш Ибуульковтуң кайда, кан-дыг механизмер азы дерилгелер тургу-туганың, оларын канчаар ажылап турарың билбей турар таварыга эвес. Ол чурт-үлетпүрүн бугуларга инити механизмер ажилчылары практикти дуулаажың көрүсөлей турар.

Чурт үлетпүрүн бугуларга инити белис бугуларга инити механизмер болган дерилгелери чөп ажылавын тура-рынын чыдааааның бирээң болза, күш-ажылың саңыла-чурумун көш-кады болуп. Райүлетпүр комбинаты ажилчыларың ажыла дөш турарың болган ажилдан чынып турарының үчөт табелин чорудуу турары ам-даа чурму-чү-туушаан. Моон түнелдине ажилчына-рың ажыла озаалп көөр бөага ажил-дан эрте чөаар чоруктары кайы хөй. Бү-дүрүлгениң администрация черери, проф-авылса болган еске-даа хөй-инити организациялары ажил шыгы үзөр чо-руктар-биле шыгының демиселди чөрү-тпай турар.

Областың чурт үлетпүр эрелели бугу-руле черлерин ажилчыларының орту-зунга политика, кижизилге ажилын кууу беддере тургусан. Кижизилге ажилың чууга чөсөккө болуп бүдүр-гө хуурадыры ковар болуп, инда хаа болганда санаа шүтүчүлө чока эртин турар. Ажилчыларың мергежили беи-дер ажил ам-даа шулуудаан. Чурт үлет-пүр эрелелиниң кал килдиң кадыра

Бүгү-ле тайбынга мыакшымың улаулар-ның дем-катыштырган күжиңишиңери дайын кысыкчыларың кем-бүрү-лүг планнарың жуу база дайының хө-рөк камгаал шыдаар.

Делегейиң кырында дүргөш көлөп улу-г аймыга ууру демократияны болган дөшкөргөң күштериң тайбың дөш демиселди тугуң долгаалы улам-на сы-рий каттыжарар. Олар атомнуг дайы-ның белеткелече агресция улааныш-кынага тайбының база күрүчөлерин бол-ган улауларың кожа-көдөз догунааш-кының политиказың, улаулар арзы-нын дайралды кады ажилдажыла-нын политиказың удурун шытыр тургу-зуп турар.

Совет Эвилелиниң ажилчы чононары СССР-нин Дээди Советинин тайбының бил-дирларың болган күрүчөлерин ин-тилед системаларыңда хамаарыла чөккө оларын арзыныга байралың харыла-ларың хөгжүдөриң тодогарай оруктарын айтты турар 1955 чылдын февраль 9-тагы Декларацияны бүрүтүң-биле чүдүлү-түп турар.

Профессионал Эвилелдеринин Бүгү-эви-лел Төп Чөвүлел күш-ажылың бугу кы-жилерин — ажилчынырың, албан-хаак-чыларың, инженер-техник-аждылаачы-ларың, МТС-терин болган совхозтарың ажилдажыларың, эртен болган кууру-тарың ажилдажылары атомнуг дайы-ның белеткелиге ууру Тайбының Бү-гү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырың бир ө-сеткелди деткирине кыйгырың тур.

Байбының күштеринге ууру дайының күштери тылээрине ханы бугулардык бас.

ПРОФЕССИОНАЛ ЭВИЛЕДЕРИНИН БҮГҮ-ЭВИЛЕЛ ТӨП ЧӨВҮЛЕЛИ

Бот-өөредилгелиг коммунистер

Область судунда партия эге организа-цияы марксисчегейниң теорияны боттары өөренип турар коммунистерин өөредилгелери хынап көргөш, партия хура-мында чуулаашкан.

Политэкономияны боттары өөренип ту-рар коммунистер политэкономия нөмчүн бирги көзөң өөренип, концептиялар. Олар өөредилгеле негемде материалдын солундарын болган журналдарын нөмчүп, билини улам-на байлың турарлар.

Философияны өөренип турар ш О. Хөм-чик В. И. Лениниң «материализм болган эспиритуализм» деп нөмчү, И. В. Сталинниң «Анархизм бе азы соци-ализм бе?» деп нөмчү концептиялар доос-кан. Ол ам Ф. Энгельстин «Анти-Дюринг» деп нөмчү өөренип турар.

Коммунист ш Бураев политиктиң эге-номияны өөренишкан, азаа холбаштыр уран-чүдө чогаалдары база нөмчү турар.

Эки өөренип турарлар-биле кады өөр-едилгеле хандылай турар коммунистер база бар болуп илериң. Чижээ, эштер Нальман, Арбузов олар кайда-даа, чууга дөөренип турарлар. Боткичөд-биле өөренип турарларың чакымын чыла чөк, өөредилгеле негемде материал ажылаагы турар болган партияның хоорай комитетиң организациястан турар лекцияларга бөш чөтө барбайн турарлар.

Партия хурамы марксизм-ленинизмниң теорияны ботвичөд-биле өөренип турар коммунистерге өөредилгени улам-на эки-жерин сүмөл-дөн.

С. ШАЛЧИМА.

Политбөлүмнүн ажылы чорувастан

Өтүр райондун Дус-Даг чели чыч шык-лазында политбөлүмү өөренир-биле 18 дикчакчылар бижиткен. Бөлүмдүң кич-чөдл баштайгы үеде белик шынарың өршип турган. Иччаа-даа сөөлү үеде иччөл шүт болбастан. Киччөл болурун чарлап-даа каарга, чууга 3—4 дикчакчы-лар көлөр. Эң илангы эштер Нина Ту-татчыкова, Вера Тутацкая, база комму-нист эш Чозор олар өөренири-биле чууга агын бижиткен боордан башка киччөлге чакыгсада катал келбешчөр.

Бөлүмдүң ажилын өкиделер дугайы-нда пропаганда эш Воронкова канлы-даа хемчегин албайн турар. Политбөлү-мнүн ажилының мынгың алымың куду дөдөлдөгү болуп турарың каа чыда-

КОЛХОЗТУҢ АЖЫЛЫНДА ЧЕТПЕСТЕРНИ УЗУТКААР

Чаа-Хөл райондун Ленин аттыг көлөзө ажил-агый артемиалерин өчөт-сонгудалыг хуурамыга колхоз баштаар черин ажил-чорудулажыңын дугайында илеткеди колхозтун даргазы эш Федотов кылган.

Өчөттүгү үениң инитинде колхоз өзөш эвес челишкениниң болганы илеткеч чөдөгөдөн.

Колхоз эртен чылың чакы тарыга ажилчыга ей-шаанда эки белеткелиң, та-мылгы шөлүн 1300 га чедирген. Бедде дүжү эстурериң агроэкономика хем-чегелерин чогуур үениңде чорутанынын түнөдөш ол колхоз гектар бүрүзүң 27 центнер дүжүтү алган. Хөвү бригада-зынын бригадир эш Ортуң-оол тарааның чайгы ажаалганың, сугтарыңны организияны чоруткан.

Инитинин малчыны баш сөңи 103 хуу өскөн, оон продуктудуу азсы беден. Кү-рүчөгө дулаар тараа, эш, дүк, сармаг планын күткөгөн болган МТС-ке бөөр эштүра төлөвирин бүрү үгө санашкан. Малдың чаш төлүн бүрү камгаал ату-

Колхозтун өчөт-сонгула хурамы

рар муракчыларың саны өскөн. Чижээ, эштер Сагаан, Шериг-оол, Шырма, Арза болган Бегиз шыкш дуржугаалыг мал-чынар бар. Колхозчулар бир күш-хүгө ортууза-биле 4 килограмм тараа, 2 кублы-ды алганнар.

Колхозта күш-ажылың саңылаа чүрү-му бедде, колхозтун инити ортугазын өзүп, колхозчу ажилчыларың куу-лугу болган материалдык чагай байла-ды беддөш. Өчөттүгү үениң инитинде ту-дуг бригадалың колхозчуларга 34 чуртга-да бажынарың тулуп берген. Тудуг бри-гадазында 57 кижи 26 шапакты алыт-р-биле ажилдан турар. Бригадир эш Дидий-өл тудугуларың арзында социалист чарышты калбартып, 1800 кубометр ту-дуг мыкы белеткээр планың турган ам 1400 кубометриң белеткөп, машина орудина сеөртү чедирген.

Челишкенин-биле чөдөгөштер чөсөк-кө барың санап берген колхозчулар шы-гымы шүтүчүлөш. Күш-ажы кылып шы-

даар 303 колхозчулардан 13 кижи күш-хү-нунеринин минимуну куусеткөс болган 3 кижи колхоз бугуларга инити шүтү киршээш илериң. База эртен 4 айларын инитинде 230 баш эртен мадар аны-бүрү чыдааганыңдан хөраан.

Колхоз баштаар чери малчынарга бөт-түт дуза көрүспөс, мыра кыштагарда турар малчынарга барбас, оларын ака-дырал-чуртталганын совоурула көрбөс дугайын санап берген эштер Очур-оол, Докан-оол, Кесен олар шыңгы шүтүчү-лөшөр.

МТС колхозтар-биле чарган көрөшүн күтөтпейн турарының харазы-биле мал фермаларыңда хөй күш кирер ажилды механизастаарын чорутуу, ол ажилды үлгөвирин турарын колхозчулар шың эвес деп санадынаар.

Өчөттүгү хуурада илериң чөсөккө инити кысыда дугай улауларың болган колхозтун бугу ажил-агыйн хөгжүдөш колхозчулар баштаар черден көргөшөр.

И. БАЗЫР.

Көдээ Советтер болгаш колхозтарда тудуг ажылы

Коммунисттик партия болгаш Совет чакан колхозтарында тудуг суурун сайырадырыне улууг күчөтөргө салып, боттуг дууламчыларын көргүзүп турар.

Чөөн-Хемчик районунун партия, совет организациялары, колхоздарынын баштаар черлери болгаш көдээ Советтер чуртталганын баштап культура-амыдыралдын база мажараларын тудугларынын таламы-биле 1954 чылда ээлен организалачы ажылдарын ыкмалган.

Районун колхозтары өрткөн чылып 194 чуртталга бакчыларын кызыл планын турган 122-ин, 9720 баш уулу, биче май киер 32 кажаларын кызыл турган, 13075 малды киер 52 кажаларын ыкмалган. Бүдүргөниин 26, культура-амыдыралдын 8 тудугларынын кызыл, көргүзгөн планын ажуу күтүскөн.

Районда тудуг сууржулга ажылынын темпизин дүргөдөлөр таламы-биле көдээ Советтер боттарынын депутаттарына, үрүтүгүн комиссияларына болгаш колхозчу активчилерге дайнып аштыда.

Ылангыя Чыргак көдээ Совет (даргазы өш Бора-Көжө) өрткөн чылып болуун сессияга болгаш күжөөмүнү хуралыга тудуг ажылынын чоруп турарынын дугайыч чогуру үеинде чугаалажып турган. Тудуг сууржулга таламы-биле үрүтүгүн комиссия аштыда четестерин илеретин, шийтирилерин күтүскөдөн организалаш турар. Оң түшүндө көдээ Советте халмаарып турар «Коммунизмче орук» болгаш Калинин аттыг колхозтар 1954 чылда чуртталганын болгаш бүдүргөниин, культура-амыдыралын база мажараларыннын планынаны күтүскөдөн.

«Коммунизмче орук» колхоз 5 мал кажаларын кызыл турган 9-ту, бүдүргөниин 3 тудугларынын кызыл турган 4-ту, чуртталганын 19 бакчыларын тудурган 38-ин тудуп, ашылгама киерге, бүгү колхозчуларын сууржуларынын хөдөөн шийтирилерин. Калинин аттыг колхоз бүдүргөниин 4 тудугларынын кызыл турган 7-ин, чуртталганын 24 бакчыларын кызыл турган 32-ин, малдын 5 кажаларын кызыл турган шундугу кылган.

Оң ишкан Бага-Тала, Шеия көдээ Советтер тудуг ажылынын таламы-биле колхозтарын баштаар черлеринде өки дууламчыларын колхозтарын организалаш олуузулга организалаш-массалыг ажылдарын ээлен ашкыткан.

Амгы үеде 1955 чылдын тудугуна ийш материалдарын белектегени Калинин аттыг, «Искра» болгаш «Большевик» колхозтар эки организалаш турар.

Ильини болза-даа чамдык көдээ Советтер колхозтарын тудуг ажылынын темпизин дүргөдөлгөн болгаш тудугларынын шынарын экижидерине салгып салып турар.

Хандергей көдээ Совет (даргазы өш Чапир-оол) ийде «Кызыл тарачын» колхозун тудуг планын күтүскөдөн чогуру күчөткөргө салбаан. Колхоз өрткөн чылып тудуг материалдарын чедир белектегени, оң түшүндө тудуг планын күтүскөдөн, чуртталганын 25 бакчыларын кызыл турган чуге 16-ын туткан. Оң колхоз малдын чыгып кажаларын чогуру үеинде кылбаан. Ийчиганг чамык малды чыгып кажа-биле хандырышмаан.

Колхозтар тудуру Район Совети база-ла яткөөк үдүргүн, бодунун сессияларында, күжөөмүнү хураларында тудуг ажылынын таламы-биле айттыргын ховар тургузуш, тудуг шийтирилерин күтүскөдөн эки организалаштып келген.

Колхозтар тудурун мажик сөөртүргө Чадаана МТС багып дууламчы келген. Ийлангыя 1955 чылдын сөөгү айларында бо таламы-биле «Искра», Сталин аттыг колхозтарга кызыл берсе чогуру ажылы күтүскөдөн.

Сорулга болза, 1955—1956 чылдарда бүгү колхозчуларын чагаалыгы туткан бакчылар-биле хандырыш дөш район болгаш көдээ Советтерин таламында колхоз тудууга үдүргүлганы күштедилер болур.

Малчынарның культурулуг негелдезин хандыраар

Танды районун колхозчу малчынары мал ажылы сайырады дугайында СЭИИ ТБ-нын ууда-дараагы үндүрүп турар Песуннарның төөгүлүг доктаалдарын амгыдырал кырынга боттандыраар дөш боттарынын кызылмайк чоруп илеретин, эки ажылдап турарар.

Малчынарның эки түнпелдиг чедикши-инни чедип аларынын бир кол чүлү болза, колхоз баштаар чери болгаш ийде партия, комсомол организациялары оларын амыдырал-чуртталганын салгып човангыр хайгаралды салгып, оларын ортузулга политикагит суртаал болгаш культура-массалыг ажылдарын чорударында улууг камарымак болуп турар.

Чижээ, «Кызыл партизан» колхозун кызыл малчыны туралга өскө колхозтардан өки, таарымчалыг кылдыр тургустыган. Колхозту малчынардан хойжулар Ноокай, Борокай, чыгычы Кашпык-Кара болгаш өскөдөр-даа чыл-бурдуе улууг чедикшинин чедип ал турарлар. Бо колхозту баштаар чери малчынарын бүгү таламын амыдыралычте доктаамал салгып салгышынын салган. Илангыя колхозту тускай «Агиткульбрыгада» ырак, чокота түрүп турар малчынары үрүтүгүн барып, оларын культурулуг негелдезин хандырып турар. «Агиткульбрыгада» кино үндүрүп аппарат, радиопрежика, чечен чоталдык болгаш көдээ ажыл-агыйнын номнары-биле, база солун, сөтүлүлөр-биле бүрүн хандырыткан. Чокота чүл хөүнере өл бригада Кара-Чырага чуртап турар малчынарга «Василий Бортниковту эел келгени», «Улууг өл-бү» деп киноларын көргүскөн. Оң ишкан колхозту чеди чыл школанын өрөөничилери суурян чок чери түрүп малчынарга ээлен каш катп концерттерин көргүскөдөн.

«Агиткульбрыгада» ам 30 кижинин киригелгени-биле январь Песунууну төөгүлүг доктаалын болгаш ССРЭ-нин Дөш Социализм II-ти сессиянын материалдарын малчынарыга таныштыргын турарлар. Малчынарда Ноокай, Биче-оол, Шүрүшек, Борокай, Серге, Долчу олар январь Песунууну доктаалын улууг көдүртүшкүн-биле дөткөөн аштар малчыларын баш салгып көүдөлдөп, оң продуктунун азбекшидери-биле чаа-чаз хулөдөлгөни алганнар.

«Кызыл тарачын» колхозту малчынарын ортузулда бүгү таламын ажыл бо кире өки чоруп тура районун чамдык колхозтарынын баштаар черлери болгаш ийде партия, комсомол организациялары малчынарның амыдырал-чуур-

талгазычте багай салгып салгып турар. Илангыя Буденный аттыг колхозту баштаар чери кышкы турлагарында малчынарын амыдыралычте капын-даа хайгарал салбаан. Чижээ, хойжу Натип-оолун кадырын турар хойлары чыгып кажа-биле хандырышмаандан оң хонжун кышкы дөткөдөн ийде багай туруп турар. База өскө колхозту Дөргүн-Арылда инеке фермазы чыгып-ай ховырыг кажалар-биле хандырышмаан. Ферма эргелекти өш Флаионов ферма ажылычте салгып салгып, оң чөтүр салгып кадалар-биле хандыра дугайында колхоз баштаар черинде каш уда айтырылган тургус-даа олар куруг аараашкын кызып, негелдези күтүскөдөн турар. Оң ишкан хойжу өш Имам-Сүрөй колхоз төвүндө 45 километр черде чурттап турар. Бир кышты өрткөн оң азын-га баштаар черин дарагы, вежигунери болгаш ийде ашылдап турар мал өчилери, зоотехниктерден кым-даа көрөткөн. База оң чыгыптан солуну келбей турар.

Ийчанш Буденный аттыг колхоз, малчынарын культурулуг негелдезин хандырып, оларын ортузулга культура-массалыг ажыл чорудар туржук малчынарын амыдыралычте бо кире багай салгып салган.

Калинин аттыг колхозта малдын чаш төлүн чыл-бүрү меңди камгалап ал турар малчынын дилга хөй. Илангыя хойжулар Досаажап, Оңдор Тарман, Хүрекпей олар өрткөн чылып төрөөн хойларындын дилга хөй хураганнарын аштар камгалап алганнар болгаш бир хойдан 2 килограмм 550 грамм дүстү кыргын алган планын ажуу күтүскөдөн.

Олар ыракки черлерде хонж одаларын турар. Ийчанш, колхоз баштаар чери оларын кадыг чурттап турарын хайгарып көрбөй турарынын оларын шай, тапшып, оң үрүтүгү үстүп, оларга чугула хөргеледип бараларын өскө салгылаары негелдезин турар. А малчынар ортузулда политикагит суртаал болгаш культура-массалыг ажылдар шуут көрбөй турар.

Бо колхозтарын баштаар черлеринин болгаш ийде партия өке организалашынын мурунуна салдынын турар сорулга болза, СЭИИ ТБ-нын январь Песунууну доктаалын амыдырал кырынга боттандыраар дөш малчынарның амыдырал-чуртталганын экижидип, малчынар ортузулга политикагит суртаал болгаш культурамассалыг ажылдарын чазы-биле өле тургузуп, оларын культурулуг негелдезин экижидер негелдезин турар.

Улегерлиг почтачы оолду каш уда өртөктөг белектер-биле шапчал келген. Бижикти өл боду өрөөткөн, ам оң бижик турары өге класс доокка өрөөнчиден толук өк. Ам районун «Чаа амыдырал» солунун корреспондентчи болуп турар.

Хөй-инитинин ажылында өл ийнепейлг кирип, колхозту баштаар черинде болган ийде салгынын ревизия комиссиянын вежигуенде база өки ашылдап турар.

Пилораманы ажыглага киерер. Пилораманы туртуруп ажыглага киерер дугайында өл колхозтарын баштаар черлери кадык-даа кемчег албайн турарлар.

Т. БАЛГАН.

Чонга ажаалга кассаларынын дузазы

1954 чылда СССР-ниң Күрүне бидже-диге салымшынар таламы-биле чондан ширер хөргөлгөр дика өздөлдөп болган.

Ажаалга кассаларына хун-бурдуеде чөтүк экижидер каз, боттарынын салымшы-ныннын түңү көүдөлдөп, ашчаарга чакдыктары чүвө салгып алмыр-биле ашкызын хөргөлгөн үеинде дедир ап турар.

Ажаалга кассаларына салган ашкы-хөргөни бистиги хоорайларынын болгаш суурларынын чагайжидарына ийг берип турар деп чүвө билдингир. Бистиги хоорайын чыл бүрдө чагайжып турарын чурттакталар толугай көрүп турар. Эрткен чылып үш-үш кыз улууг бакчыларын тудуп доокка, хоорайнын кулчулары догаачтынып, асфалтытын турар. Бо таламы-биле салымшылар-нын улууг база-ла бар. Күрдө дажыларга хөй чылда ашылдамын дөш медаль тыпсып турар. Эрткен чылып дажыларга хөй чылда ашылдамын дөш алган ашкы-зындан хөй рубльин ажаалга кассазына салган. Оң болза, Э-Фрелетип хонур даш шахтамын шахтерлары, Гыга ал-дин черинин дажылары болгаш өскөлөр-даа.

Ажаалга кассаларынын чонга ашкы-ныннын дугайында тайылбыр ашкы чүткө плакаттар азыры-биле, брошюра номнар тардыры-биле кызыгарал турар, бо болза, чүткө ашкынын келиндер. Ажаалга кассаларынын салган ашкыны күрүнеге болгаш оларын боттарына кайгы кире жуур-дуулажы болуу турарын тайылбырлап бөр хөрөк.

Кызыл районун Терлинг-Хал суурунда бистиги бир салгырымыста М. Коровина каш чыл шийнде контролёр болуп ашыл-дал турар. Суурун чуртаалыкы-биле хун-бурдуе ханын ашкы, ажаалга кассалынын ашкы-дуузынын дугайында бөселдер чорудуп, күрүне чөшкештеринин ойнаашкыларын өрткөн соонда ашкылар-нын хонунда организалашын тайылбыр-биле тынып берип, өскөк ашылдап турарынын журунда, планын чыл санында ашкы күтүскөдөн келген. Эш Коровина чүткө боду чаксама бөседө чорудуп турар өвөс, алаа харымзаа салгырынын ашкы-лакчыны өш Зыринова дуулап турар. Эш Коровина партия, комсомол болгаш профсоюз организалашы-биле чок-харым-зыныг ашылдап турар. Ажаалга кассалынын дуузынын суурун чогуу ам билип турар.

Элегес-Авсы суурда ажаалга кассаны

Кызыл хоорайнын досаафчыларында ДОСААФ-тын өте организалашыны Кызыл хоорайнын ээлен хөй бүдүргөге болгаш албон организалашыны чөргөлдөп тургустуган. Ийде ДОСААФ вежигунеринин саны өзүп турар.

Областык хөргөлөктөр өшкөлдөп коллективинде ДОСААФ өте организалашыны өки ашылдап турар. Мында өш Говенко-нуун үдүргүн турары ийде секцияны, өш Халхаговун үдүргүн турары коньки секцияны, өш Наседкинниң үдүргүн турары бөодлга секцияны өки ашылдап турар. Секциялар өрөөлдө, план баулар доктаамал чөртүтүп турар. Оң секциялар ашкылар, конькилер болгаш өскө-даа спорт хөргөлгөр-биле четчир салгып хандыры-тылган. «Дайныч билиг» болгаш «Төрөө чурттуг чалгыны» деп журналдарын ийде чамдык алган. Секциянын вежигу-нери кичөөдөргө болгаш маргалааларга ийнепейлг кирип турарлар. Чүткө 1954 чылдын декабрыда өте организалашы ДОСААФ вежигуенде 30 кижини хулөп алган.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Оң ишкан харымзаа конторазында, об-ластык ном үндүрер черинде, чер турту-зууну коллективинде, септелге заводунда өте организалашы база өки ашылдап турарлар.

Тудуга бияш белектели (чагаалар допчулалы)

Колхозчу тараажыларын культурулуг амыдыралын экижидип, оларын культурулуг бакчылар-биле хандыраар дөш колхозтарда тудуг бригадаларын белектеп хулөдөлгөни ап, организалашы-биле ашылдап турарлар.

Өвүр районун «Совет Тыванын 5 чыл» колхозунун тудугларынын тудуг материалынга 3600 чүдүтү өскөк, чөп-чөп белектеп болгаш 1220 чүдүтү колхоз суурунче сөөртүп чедирген. Суурже чүдүк сөөртүргө 1 автомашинна болгаш 24 айт ашылдап турар.

Тудуг бригадери өш О. Ойдул бо чыгып тудуг планын күтүскөдөн дөш, тудуг-жуларыны күш-ажылын чөп организалаш турар деп, С. Тавалман бижип турар. Чаа-Хөй райондан өш Х. Шаравинниң бижип турары болза Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелинин тудуг бригадасы тудуг мажикта 600 кубометр мажикты өскөк, машина оруунче сөөргөкөн. Бечал, Балзан, Марган-оол болгаш өскөлөр-даа хун хөрөмзаны 175 хуу чедир күтүскөдөн турарлар.

Ызыл районун Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелинин тудугжуларынын 14 ийде 650 - кубометр мажикты тайгада белектөөш, 180 кубометрия колхоз төвүндө дүжүргөн деп, өш Н. Ойдул-оол бижип турар.

Өш К. Делег-оолун бижип турары болза, Чөөн-Хемчик районун Жланов аттыг колхозунун тудуг бригадасынын тудугжулары 1953 кубометр тудуг мажикны өскөк, ам сөөртүлгөни өгөзгөн деп, өш А. Адыг бижкен.

Чөөн-Хемчик райондан өш М. Чимбинин бижип турары болза, Ленин аттыг колхозун өш Иши бригадери 58 кижик соостыг тудуг бригаданы ийи бөдүккө үстүп алган тудуг мажик белектеп турар. Олар сонгудалар хунуну белинде 3500 кубометр мажикты белектээр-биле арамында социалистик хулөдөлгөни алган хайнышкынын ашылдап турар.

Бригада ам 2724 кубометр тудуг мажик белектөөш. Кезикчилерден Беган, Балчинмаа, Частай-оол олар хуне ажыл норманы 170—270 хуу чедир күтүскөдөн турарлар.

Бюджет Совет Тыванын ажыл-агый болгаш культурулуг бареан болуп турар

Совет эрге-чагыраның чылдарында илангыя ССРЭ-нин составына Тыванниң киргениниң соода обласка социал-культуруг ханы чарыгалтар болгаш экономикагит, политикагит база культурулуг амыдыралга үдүргөн өскөрлөктөр бол

